

DARIUSZ ADAMCZYK*

POWOŁANIE DO CZYSTOŚCI
JAKO PRAWOŚCI PŁCIOWEJ W ŚWIETLE
KATECHIZMU KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo jako mężczyznę i niewiastę (Rdz 1,26 n.). Dar płciowości jest skierowany ku życiu, ku miłości i ku płodności. Zróżnicowanie płciowe, jak również związana z tym komplementarność fizyczna, moralna i duchowa są ukierunkowane na realizowanie się człowieka w małżeństwie i na rozwój życia rodzinnego. Harmonia małżeństwa oraz rodziny zależy w znacznym stopniu od sposobu przeżywania owej komplementarności przez małżonków¹.

Człowiek obdarzony jest przez Boga osobową godnością. Stworzony jest bowiem przez Boga osobowego na Jego obraz i podobieństwo. Jedność małżonków w ich komplementarności jest naśladowaniem wspaniałomyślności i płodności Stwórcy. Już na początku człowiek otrzymuje od Boga wskazanie na tę jedność małżeńską: „Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (Rdz 2,24). Z tej jedności wywodzi się cała ludzkość².

* Dariusz Adamczyk – doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie; e-mail: dar.adam@vp.pl.

¹ *Katechizm Kościoła katolickiego*. Poznań 1994 [dalej: KKK] pkt 2333; JAN PAWEŁ II. *List do Rodzin Gratissimam sane*. Rzym 1994 pkt 6.

² KKK 2334 n.

Ta pierwotna nieskazitelnosc została naruszona przez grzech pierworodny. Skazaniu uległa wówczas natura ludzka, co spowodowało także poważne konsekwencje we wzajemnych relacjach mężczyzny i kobiety w małżeństwie (por. Rdz 3). Dopiero obiecany Mesjasz – Jezus dokonuje odnowienia stworzenia w jego pierwotnej nieskazitelnosci. W tym kontekście w Kazaniu na górze wyjaśnia Boży zamysł odnośnie do szóstego przykazania Dekalogu: „Słyszeliście, że powiedziano: Nie cudzołóż! A Ja wam powiadam: Każdy, kto pożądliwie patrzy na kobietę, już się w swoim sercu dopuścił z nią cudzołóstwa” (Mt 5,27 n.). W ten sposób wyjaśnia właściwe znaczenie szóstego przykazania Dekalogu i ukazuje głębię czystości płciowej³. Jest to radykalizacja mająca na celu ukazanie pewnego ideału, do którego człowiek winien dorastać.

W *Katechizmie Kościoła katolickiego* czytamy:

Czystość oznacza osiągniętą integrację płciowości w osobie, a w konsekwencji wewnętrzną jedność człowieka w jego bycie cielesnym i duchowym. Płciowość, w której wyraża się przynależność człowieka do świata cielesnego i biologicznego, staje się osobowa i prawdziwie ludzka, gdy zostaje włączona w relację osoby do osoby, we wzajemny dar mężczyzny i kobiety, który jest całkowity i nieograniczony w czasie. Cnota czystości obejmuje zatem integralność osoby i integralność daru⁴.

W tym kontekście warto zastanowić się nad zagadnieniem czystości w życiu człowieka. Czystość bowiem jest cnotą dla wszystkich ludzi, dla każdego stosownie do jego stanu życia. W związku z tym najpierw należy zwrócić uwagę na zagadnienie integralności człowieka jako osoby ludzkiej, na kwestię integralności jego daru z samego siebie oraz na różne formy czystości, aby uwypuklić wykroczenia przeciwko czystości oraz wskazać konieczność dążenia ku czystości serca w perspektywie integralnego rozwoju własnego człowieczeństwa.

1. CZYSTOŚĆ JAKO INTEGRALNOŚĆ CZŁOWIEKA I JEGO DARU Z SAMEGO SIEBIE

W *Katechizmie Kościoła katolickiego* czytamy:

Osoba żyjąca w czystości zachowuje integralność obecnych w niej sił życia i miłości. Integralność ta zapewnia jedność osoby i sprzeciwia się wszelkiemu raniącemu ją postępowaniu⁵.

³ Tamże 2336; JAN PAWEŁ II. *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich*. Watykan 1986 s. 199 nn.; J. SZLAGA. *Czystość. W Piśmie Świętym*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 3. Red. R. Łukaszyk, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz. Lublin 1995 kol. 935.

⁴ KKK 2337.

⁵ Tamże 2338.

Następnie znajduje się tu dopowiedzenie odnośnie do życia w czystości i związanej z tym integralności, dotyczące braku tolerowania podwójnego życia oraz podwójnej mowy (por. Mt 5,37)⁶.

Pojęcie czystości jest ściśle związane z panowaniem nad sobą. Osiągnięcie owego panowania jest pedagogią ludzkiej wolności. Chodzi o panowanie nad własnymi namiętnościami oraz zdolność ukierunkowania instynktu na służbę miłości, włączenia go w proces rozwoju osoby. Jan Paweł II pisze:

W chrześcijańskiej wizji czystość nie oznacza bynajmniej odrzucenia czy też pogardy dla płciowości ludzkiej: oznacza raczej energię duchową, która potrafi bronić miłości przed niebezpieczeństwami ze strony egoizmu i agresywności oraz potrafi kierować ją ku pełnemu urzeczywistnieniu⁷.

W ten sposób człowiek osiąga wewnętrzny pokój. Natomiast przyzwolenie na to, aby namiętności kierowały życiem człowieka, prowadzi do jego zniewolenia, w efekcie czego staje się on nieszczęśliwy⁸.

Ma to istotny związek z godnością człowieka, która domaga się działania świadomego, rozumnego i wolnego, jak również takich wyborów. Człowiek zatem winien działać osobowo. Nie może pozwolić sobie na postępowanie z pobudek ślepego popędu wewnętrznego. Do prawdziwej wolności prowadzi uwolnienie się najpierw od wszelkiej niewoli namiętności⁹. To jest jednak dopiero wolność «od». Warto pamiętać, że uczucia same w sobie są pod względem moralnym obojętne. Działanie ludzkie domaga się, aby kierował nimi rozum. Natomiast w życiu człowieka chodzi o zdobywanie wolności «do». W omawianym zagadnieniu czystości do wolności prowadzi stałe wybieranie dobra. Warto zapewnić sobie do tego odpowiednie pomoce¹⁰.

W dążeniu do integralności własnej osoby trzeba zatem przeciwstawiać się pokusom. Do tego zaś pomocne są takie środki, jak: poznanie siebie, praktykowanie ascezy, zachowywanie przykazań Bożych, modlitwa, ćwiczenie się w cnotach moralnych¹¹. W *Katechizmie Kościoła katolickiego* przytoczone zostają słowa św. Augustyna: „Czystość integruje nas na nowo i prowadzi do jedności, którą utraciliśmy, rozpraszając się w wielości”¹².

⁶ *Tamże*.

⁷ JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Familiaris consortio o zadaniach rodziny chrześcijańskiej* (22 listopada 1981) pkt 33.

⁸ K. DZIUBACZKA. *Czystość przedmałżeńska jest możliwa i konieczna*. W: *Przygotowanie do małżeństwa. „Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę”*. Red. W. Szewczyk. Warszawa 1993 s. 66.

⁹ *Tamże* s. 71.

¹⁰ KKK 1767 i 2339; SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym Gaudium et spes* (7 grudnia 1965) [dalej: KDK] pkt 17.

¹¹ KKK 2340.

¹² *Tamże*.

Katechizm Kościoła katolickiego przypomina, że cnota czystości zależy od kardynalnej cnoty umiarkowania. Umiarkowanie zaś w tym obszarze zmierza do „[...] przeniknięcia rozumem uczuć i popędów ludzkiej zmysłowości”¹³. Cnota umiarkowania pozwala opanować dążenie do przyjemności, zapewnia panowanie woli nad popędami. Pragnienia osoby umiarkowanej są utrzymywane w granicach uczciwości. Pożądania zmysłowe takiej osoby są kierowane ku dobru. Człowiek umiarkowany zachowuje zdrową dyskreję. W tym kontekście poleca autor natchniony: „Nie daj się uwieść żądzom i sile, by iść za zachciankami swego serca” (Syr 5,2); „Nie idź za twymi namiętnościami: powstrzymaj się od pożądań!” (18,30). Umiarkowanie jest określane jako «skromność» lub «prostota»¹⁴. Św. Paweł zaś pisze o łasce Bożej, która poucza, „[...] abyśmy wyrzekłszy się bezbożności i żądz światowych, rozumnie i sprawiedliwie, i pobożnie żyli na tym świecie” (Tt 2,12).

Cnota czystości domaga się panowania nad sobą, które jest wartością dynamiczną i trzeba nad nią długo pracować. Nie jest ono do osiągnięcia raz na zawsze. Niezbędny jest stały wysiłek w każdym okresie życia (por. Tt 2,1-6). W *Katechizmie Kościoła katolickiego* zwrócono uwagę, że ten „[...] wysiłek powinien być bardziej intensywny w pewnych okresach – gdy kształtuje się osobowość, w dzieciństwie i w młodości”¹⁵. Człowiek jako osoba ludzka ma bowiem możliwość ciągłej formacji. Może podejmować rozmaite inicjatywy odpowiednio do okresów swego rozwoju¹⁶.

Osiąganie cnoty czystości jest zadaniem bardzo osobistym. W tym osobistym wysiłku jednakże niezwykle pomocny jest wysiłek kulturowy. Istnieje bowiem duża zależność pomiędzy rozwojem społeczeństwa a postępem osoby ludzkiej¹⁷. Ma to związek z faktem, iż

Czystość zakłada poszanowanie praw osoby, szczególnie prawa do otrzymywania informacji i wychowania, które szanują moralne i duchowe wymiary życia ludzkiego¹⁸.

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na fakt, że czystość jest nie tylko cnotą moralną. Jest to również dar Boży, łaska, owoc działania Ducha Świętego (por. Ga 5,22). Człowieka ochrzczonego uzdalnia Duch Święty do czystości, która jest naśladowaniem czystości Jezusa Chrystusa. To Jezus jest bowiem wzorem czystości¹⁹.

¹³ *Tamże* 2341.

¹⁴ *Tamże* 1809.

¹⁵ *Tamże* 2342.

¹⁶ JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Familiaris consortio* pkt 34.

¹⁷ KDK 25.

¹⁸ KKK 2344.

¹⁹ *Tamże* 2345 i 2394.

Czystość jest funkcją miłości, którą ma wyzwalać od postawy użycia²⁰. Praktykowanie wszystkich cnót jest ożywiane i inspirowane miłością, która pobudza człowieka do postawy ukierunkowania na dobro drugiej osoby i uszanowania wartości nienaruszalnych. To ona jest formą wszystkich cnót, jest „więzią doskonałości” (Kol 3,14). Miłość jest wyrazem wszystkich cnót i porządkuje je między sobą²¹. To właśnie pod wpływem miłości „czystość jawi się jako szkoła daru z własnej osoby”²². W *Katechizmie Kościoła Katolickiego* znajduje się także wyjaśnienie:

Panowanie nad sobą jest podporządkowane darowi z siebie. Czystość prowadzi tego, kto ją praktykuje, do stawania się wobec bliźniego świadkiem wierności i czułości Boga²³.

Rozwój cnoty czystości dokonuje się w kontekście przyjaźni człowieka z Chrystusem. Jednocześnie czystość jest wskazaniem sposobu naśladowania Chrystusa, który wybrał nas na swoich przyjaciół: „Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego” (J 15,15). Jezus Chrystus „[...] oddał się nam całkowicie i uczynił nas uczestnikami swojej Boskiej natury”²⁴. W tym kontekście czystość prowadzi ku nieśmiertelności. Przejawia się ona w sposób szczególny w przyjaźni wobec bliźniego, która jest wielkim dobrem, prowadzi bowiem do wspólnoty duchowej²⁵.

Każdy, kto „przyoblekł się w Chrystusa” (Ga 3,27), jest powołany do życia w czystości zgodnie ze swym stanem życia. Chrześcijanin zobowiązany jest do przeżywania w czystości swojej uczuciowości²⁶. *Katechizm Kościoła katolickiego* przytacza fragment z deklaracji *Persona humana*:

Wszyscy ludzie powinni odznaczać się cnotą czystości stosownie do różnych stanów swego życia; jedni, przyrzekając Bogu dziewictwo lub święty celibat, w ten sposób mogą łatwiej poświęcić się niepodzielnym sercem Bogu; inni natomiast prowadząc życie w taki sposób, jaki prawo moralne określa dla wszystkich, zależnie od tego, czy są związani małżeństwem, czy nie²⁷.

Człowiek żyjący w małżeństwie jest zobligowany do praktykowania czystości małżeńskiej²⁸. Inni natomiast, w tym narzeczeni, są wezwani do czystości we

²⁰ H. ŁUCZAK. *Odpowiedzialność chrześcijańska*. Wrocław 1992 s. 236.

²¹ KKK 1827.

²² *Tamże* 2346; por. JAN PAWEŁ II. *List do Rodzin Gratissimam sane* pkt 11 n.

²³ KKK 2346.

²⁴ *Tamże* 2347.

²⁵ *Tamże*.

²⁶ S. WITEK. *Czystość. Doktryna moralna*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 3 kol. 936.

²⁷ KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Deklaracja Persona humana*. Rzym 1975 pkt 11. Cyt. za: KKK 2349; por. WITEK. *Czystość. Doktryna moralna* kol. 936; DZIUBACZKA. *Czystość przedmałżeńska jest możliwa i konieczna* s. 66 n.

²⁸ Y. SEMEN. *Seksualność według Jana Pawła II*. Poznań 2008 s. 148 nn.

wstrzemięźliwości i w ten sposób mają możliwość odkrywania wzajemnego szacunku oraz uczą się wierności, wytrwałości, przygotowując się w nadziei na wspólne pożycie w małżeństwie. Narzeczeni winni wspierać siebie nawzajem, pomagając sobie we wzrastaniu w czystości. Szacunek dla czystości pomaga w przejściu od uczciwego narzeczeństwa do małżeństwa²⁹.

W okresie przedmałżeńskim czystość jest realizowana w celu przygotowania się do przyszłych obowiązków małżeńskich, zwłaszcza w sferze osobowościowej. Chodzi tu szczególnie o zdobywanie przymiotów do pełnienia w przyszłości roli ojca czy matki. Opanowanie popędów seksualnych jest również przygotowaniem się do obowiązków społecznych. Chodzi tu o takie kwestie, jak kształtowanie postawy altruistycznej czy zapewnienie w przyszłości środków utrzymania rodzinie³⁰.

2. WYKROCZENIA PRZECIWKO CZYSTOŚCI

Katechizm Kościoła katolickiego wskazuje również na wykroczenia przeciwko czystości. Wśród nich na pierwszym miejscu znajduje się rozwiązłość, która przeciwstawia się czystości, jest bowiem „[...] nieuporządkowanym pożądaniem lub nieumiarkowanym korzystaniem z przyjemności cielesnych”³¹. Owo korzystanie z przyjemności seksualnej jest nieuporządkowane wówczas, gdy dokonuje się w oderwaniu od nastawienia na jedność i prokreację³².

Ponieważ płciowość jest centralnym wymiarem ludzkiego życia, stąd wykroczenia przeciwko czystości są zawsze śmiertelne (ciężkie) co do materii. W związku z tym te wykroczenia powodują utratę dziedzictwa królestwa Bożego. Mogą one jednak być grzechami powszednimi (lekkimi), jeśli dopuszczająca się ich osoba nie ma pełnego rozeznania (świadomości) lub doskonałego przyzwolenia (dobrowolności).

Kolejnym wykroczeniem przeciwko czystości jest masturbacja, która polega na „[...] dobrowolnym pobudzaniu narządów płciowych w celu uzyskania przyjemności cielesnej”³³. Jest to działanie wewnętrznie i poważnie nieuporządkowane. W *Katechizmie Kościoła katolickiego* wyjaśnione zostało, że „[...] użycie narządów płciowych poza prawidłowym współżyciem małżeńskim w sposób istotny sprzeciwia się ich celowości”³⁴. W masturbacji poszukuje się przyjemności płciowej poza

²⁹ KKK 1632 i 2349 n.; KDK 49; DZIUBACZKA. *Czystość przedmałżeńska jest możliwa i konieczna* s. 65-72.

³⁰ WITEK. *Czystość. Doktryna moralna* kol. 936.

³¹ KKK 2351.

³² *Tamże*; PAWEŁ VI. *Encyklika Humanae vitae O zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego* (25 lipca 1968) pkt 12.

³³ KKK 2352.

³⁴ *Tamże*.

relacją płciową mężczyzny i kobiety w małżeństwie. Owey relacji domaga się porządek moralny. Urzeczywistnia się ona w kontekście prawdziwej miłości między dwiema osobami. Jej sensem jest wzajemne oddawanie się sobie i przekazywanie ludzkiego życia³⁵. W *Katechizmie Kościoła katolickiego* nadmieniono również:

W celu sformułowania wyważonej oceny odpowiedzialności moralnej konkretnych osób i ukierunkowania działań duszpasterskich należy wziąć pod uwagę niedojrzałość uczuciową, nabyte nawyki, stany lękowe lub inne czynniki psychiczne czy społeczne, które mogą zmniejszyć, a nawet zredukować do minimum winę moralną³⁶.

Odpowiedzialność moralna związana z masturbacją jest zatem zależna od sytuacji samego sprawcy czynu³⁷.

Innym wykroczeniem przeciwko czystości jest nierząd. Jest to zjednoczenie cielesne wolnego mężczyzny i wolnej kobiety poza małżeństwem. Płciowość jest w sposób naturalny podporządkowana dobru małżonków, przekazywaniu życia i wychowaniu dzieci. A zatem nierząd pozostaje w poważnej sprzeczności z godnością osoby ludzkiej i jej płciowości. Stanowi także poważne wykroczenie moralne w przypadku deprawacji młodych ludzi³⁸.

Sprzeczne z czystością jest też cudzołóstwo jako niewierność małżeńska. „Gdy dwoje partnerów, z których przynajmniej jeden jest w związku małżeńskim, nawiązuje stosunki płciowe, nawet przelotne, popełniają oni cudzołóstwo”³⁹. W Starym Testamencie zakaz cudzołóstwa zawarty jest w Dekalogu (Wj 20,14; Pwt 5,18), w Prawie Świętości (Kpł 18,20), w Kodeksie Deuteronomicznym (Pwt 22,22), u proroków (Jr 7,9; 23,10; Oz 4,14), a także w księgach sapiencjalnych (Prz 2,16-19; 5,15-23; 6,24-35; 7,5-27; 23,27; 30,20; Syr 23,22-27). W Nowym Testamencie Jezus Chrystus rozszerza zakaz cudzołóstwa także na sferę pożądań (Mt 5,28; 2 P 2,14)⁴⁰.

Następne wykroczenie przeciwko czystości to pornografia. Polega ona na „[...] wyrwaniu aktów płciowych, rzeczywistych lub symulowanych, z intymności partnerów, aby w sposób zamierzony pokazywać je innym”⁴¹. Jest to wynaturzenie

³⁵ KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Deklaracja Persona humana* pkt 9.

³⁶ *Katechizm Kościoła Katolickiego. Corrigenda*. Poprawki naniesione przez Kongregację Nauki Wiary. Poznań 1998 pkt 2352.

³⁷ KKK 1735; KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Deklaracja Persona humana* pkt 9; J. AUGUSTYN. *Integracja seksualna. Przewodnik w poznawaniu i kształtowaniu własnej seksualności*. Kraków – Ząbki 1995 s. 188-203.

³⁸ KKK 2353.

³⁹ *Tamże* 2380; por. S. WITEK. *Cudzołóstwo*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 3 kol. 658.

⁴⁰ S. ŁACH, F. GRYGLEWICZ. *Cudzołóstwo*. W: *Piśmie Świętym*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 3 kol. 660.

⁴¹ KKK 2354.

aktu małżeńskiego, który jest wzajemnym intymnym darem małżonków dla siebie. Pornografia jest znieważeniem czystości. Jest naruszeniem godności tych, którzy

[...] jej się oddają (aktorzy, sprzedawcy, publiczność), ponieważ jedni stają się dla drugich przedmiotem prymitywnej przyjemności i niedozwolonego zarobku. Przenosi ona ich wszystkich w świat iluzoryczny. Pornografia jest ciężką winą. Władze cywilne powinny zabronić wytwarzania i rozpowszechniania materiałów pornograficznych⁴².

Kolejnym wykroczeniem przeciwko czystości jest prostytutka. Chodzi o naruszenie godności człowieka, który jej się oddaje. Osoba staje się bowiem wówczas przedmiotem przyjemności cielesnej kogoś drugiego. Znieważa swoje ciało (por. 1 Kor 6,15-20) i niszczy czystość, do której zobowiązuje chrzest święty. Oddawanie się prostytutce jest grzechem ciężkim, jednakże nędza, szantaż czy presja społeczna stanowią okoliczności mogące zmniejszyć odpowiedzialność za winę⁴³.

Wykroczeniem przeciwko czystości jest też gwałt. Chodzi o „[...] wtargnięcie przemocą w intymność płciową osoby”⁴⁴. Gwałt stanowi naruszenie sprawiedliwości i miłości. Łamie prawo każdego człowieka do szacunku, integralności fizycznej i moralnej, a także do wolności. Jest wyrządzeniem ofierze poważnej krzywdy, co wywiera zazwyczaj piętno na całym jej życiu. Jeszcze bardziej drastycznym jest gwałt popełniony przez rodziców (kazirodztwo) lub przez wychowawców na dzieciach powierzonych ich opiece⁴⁵.

Wykroczenie przeciwko czystości stanowią również akty homoseksualne. Są one nieuporządkowane z samej swojej wewnętrznej natury⁴⁶, sprzeczne z prawem naturalnym. Wykluczają bowiem z aktu płciowego dar życia. Brak też w nich komplementarności uczuciowej i płciowej. W Piśmie Świętym homoseksualizm jest przedstawiony jako poważne zepsucie (por. Rdz 19,1-29; Rz 1,24-27; 1 Kor 6,9; 1 Tm 1,10). Podejmowana ocena moralna nie może być wynikiem uogólnienia, lecz winna uwzględniać indywidualną sytuację danej jednostki⁴⁷. Osoby o skłonnościach homoseksualnych są wezwane do czystości⁴⁸. Są one bowiem także

⁴² Tamże; por. PAWEŁ VI. *Encyklika Humanae vitae* pkt 22; JAN PAWEŁ II. *List do Rodzin Gratissimam sane* pkt 20; AUGUSTYN. *Integracja seksualna* s. 174 nn.

⁴³ KKK 2355.

⁴⁴ Tamże 2356.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Deklaracja Persona humana* pkt 8.

⁴⁷ KKK 2357; AUGUSTYN. *Integracja seksualna* s. 203-212; K. ŚWIERSZCZ. *Homoseksualizm – postawa wrodzona czy nabyta? Istotny czynnik wychowawczy*. „Communio” 27:2007 nr 2 (158) s. 158-170.

⁴⁸ Warto zwrócić uwagę na wyjaśnienie zawarte w KKK 2358: „Pewna liczba mężczyzn i kobiet przejawia głęboko osadzone skłonności homoseksualne. Skłonność taka, obiektywnie nieuporządkowana, dla większości z nich stanowi trudne doświadczenie. Powinno się traktować te osoby z szacunkiem, współczuciem i delikatnością. Powinno się unikać wobec nich jakichkolwiek oznak niesłusznej dyskryminacji. Osoby te są wezwane do wypełniania woli Bożej w swoim życiu i – jeśli

zobligowane do wzrastania w człowieczeństwie i do doskonałości chrześcijańskiej. Winno się to dokonywać poprzez panowanie nad sobą i pracę nad wewnętrzną wolnością. Pomocą może okazać się wsparcie bezinteresownej przyjaźni, modlitwa i łaska płynąca z sakramentów świętych⁴⁹.

3. DAŻENIE DO CZYSTOŚCI SERCA

Jezus Chrystus naucza: „Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą” (Mt 5,8). Chodzi o takich ludzi, którzy „[...] dostosowali swój umysł i swoją wolę do Bożych wymagań świętości, zwłaszcza w trzech dziedzinach: miłości, czystości, czyli prawości płciowej, umiłowania prawdy i prawowierności w wierze”⁵⁰. W tym kontekście św. Paweł poucza: „Nie powołał nas Bóg do nieczystości, ale do świętości” (1 Tes 4,7; por. Ef 4,19; Kol 3,5; Tt 1,15). W innym zaś miejscu pisze: „Uciekaj zaś przed młodzieńczymi pożądaniem, a zabiegaj o sprawiedliwość, wiarę, miłość, pokój – wraz z tymi, którzy wzywają Pana czystym sercem” (2 Tm 2,22). Czystość jest tu utożsamiona ze świętością, przyczynia się zatem do uświęcenia człowieka⁵¹.

Warto zwrócić uwagę na „[...] istnienie związku między czystością serca, ciała i wiary”⁵². W tym miejscu *Katechizm Kościoła katolickiego* przywołuje słowa św. Augustyna, który nakazuje, aby wierni wyznawali prawdy Symbolu wiary, „[...] ażeby wierząc, byli posłuszni; będąc posłuszni, uczciwie żyli; uczciwie żyjąc, oczyszczali swoje serca, a oczyszczając swoje serca, rozumieli to, w co wierzą”⁵³.

Ludziom o czystych sercach obiecano jest widzenie Boga „twarzą w twarz” (1 Kor 13,12) i upodobnienie do Niego (1 J 3,2). Czystość serca już w życiu doczesnym uzdalnia człowieka: do postrzegania rzeczywistości niejako oczami Boga, do przyjmowania każdego człowieka jako bliźniego, do uznania ciała ludzkiego, zarówno własnego, jak i drugiego człowieka, jako świątynię Ducha Świętego (1 Kor 6,19). Człowiek stanowi bowiem przejaw Boskiego piękna⁵⁴.

Człowiek winien zatem walczyć z nieuporządkowanymi pożądaniami z pomocą łaski Bożej oraz modlitwy⁵⁵. Albowiem czystość jako dar „[...] pozwala

są chrześcijanami – do złączenia z ofiarą krzyża Pana trudności, jakie mogą napotykać z powodu swojej kondycji”.

⁴⁹ KKK 2359; AUGUSTYN. *Integracja seksualna* s. 212 nn.

⁵⁰ KKK 1518.

⁵¹ JAN PAWEŁ II. *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich* s. 216.

⁵² KKK 2518.

⁵³ *Tamże*.

⁵⁴ *Tamże* 2519; JAN PAWEŁ II. *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich* s. 223 nn.; SZLAGA. *Czystość. W Piśmie Świętym* kol. 935.

⁵⁵ Z. CHLEWIŃSKI. *Czystość. Wychowanie*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 3 kol. 937.

miłować sercem prawym i niepodzielnym⁵⁶. Ułatwia dążenie do prawdziwego celu człowieka. Chodzi o rozpoznawanie woli Bożej i jej wypełnianie w życiu. To jest czystość intencji. Niezbędne jest do tego czuwanie nad własnymi uczuciami i wyobraźnią oraz odrzucanie upodobania w myślach nieczystych skłaniających do wykroczenia przeciwko Bożym nakazom⁵⁷.

Nie można zapominać, że czystość nie jest możliwa do osiągnięcia tylko o własnych siłach człowieka. Św. Augustyn modli się:

Mniemałem, że do powściągliwości człowiek jest zdolny o własnych siłach, a ja w sobie tych sił nie dostrzegałem. Głupiec, nie wiedziałem, że – jak napisano – nikt nie może być powściągliwy, jeśli Ty mu tego nie udzielisz. Udzieliłbyś mi na pewno, gdybym z głębi serca wołał do Ciebie i gdybym miał wiarę dostatecznie mocną, by moje troski Tobie powierzyć⁵⁸.

W walce człowieka o czystość niezbędna jest wstydlivość. Jest to integralna część umiarkowania. Wstydlivość stanowi ochronę dla intymności człowieka. Polega bowiem na „[...] odmowie odsłaniania tego, co powinno pozostać zakryte”⁵⁹. Czystość jest związana ze wstydlivością, która świadczy o jej delikatności. Wstydlivość odpowiada za kierowanie spojrzeniami, gestami odpowiednimi dla ludzkiej godności, dla godności osób i ich zjednoczenia⁶⁰.

W *Katechizmie Kościoła katolickiego* czytamy:

Wstydlivość strzeże tajemnicy osób i ich miłości. Zachęca do cierpliwości i umiarkowania w związku miłości; domaga się, by zostały spełnione warunki daru i pełnego wzajemnego oddania się mężczyzny i kobiety. Wstydlivość jest skromnością. Wpływa na wybór ubioru. Zachowuje milczenie lub dystans tam, gdzie pojawia się niebezpieczeństwo niezdrowej ciekawości. Staje się dyskrecją⁶¹.

W *Katechizmie Kościoła katolickiego* przypomina się:

Istnieje wstydlivość zarówno uczuć, jak i ciała. Sprzeciwia się ona, na przykład, służącemu niezdrowej ciekawości, przedstawianiu ciała ludzkiego w pewnych reklamach lub dążeniom niektórych środków przekazu posuwających się za daleko w przedstawianiu intymności człowieka. Wstydlivość inspirowa styl życia, który pozwala na przeciwstawienie się wymaganiom mody i presji panujących ideologii⁶².

W różnych kulturach wstydlivość przybiera odmienne formy. Wspólne jest jednak zatroskanie o właściwą człowiekowi duchową godność. Wstydlivość budzi

⁵⁶ KKK 2520.

⁵⁷ *Tamże*; JAN PAWEŁ II. *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich* s. 223 nn.

⁵⁸ Cyt. za: KKK 2520.

⁵⁹ *Tamże* 2521.

⁶⁰ *Tamże*; AUGUSTYN. *Integracja seksualna* s. 185.

⁶¹ KKK 2522.

⁶² *Tamże* 2523.

się wraz z rozwojem sumienia danego człowieka. W tym kontekście niezbędne jest uczenie młodych ludzi wstydlivosti. Jest to bowiem wyrabianie w nich postawy poszanowania dla osoby ludzkiej⁶³.

W *Katechizmie Kościoła katolickiego* zwrócono uwagę, że „czystość chrześcijańska domaga się oczyszczenia klimatu społecznego”⁶⁴. Stąd szczególne wyzwanie dla środków społecznego przekazu, w których informacje winny być podawane z troską o poszanowanie osoby ludzkiej oraz umiarkowaniem. Sprzeciwia się temu rozpowszechnianie erotyzmu przez widowiska oraz pobudzanie niezdrowej ciekawości i iluzoryczności życia. Czystość serca wyzwala od tego typu treści⁶⁵.

Permisywizm obyczajów opiera się na błędnej koncepcji ludzkiej wolności. Wzrastanie zaś ku pełni człowieczeństwa zakłada kształtowanie wolności przez prawo moralne. Stąd wynika odpowiedzialność wychowawców za nauczanie młodych ludzi, które winno obejmować „[...] poszanowanie prawdy, przymioty serca oraz moralną i duchową godność człowieka”⁶⁶.

PODSUMOWANIE

Czystość jest wartością daną człowiekowi pierwotnie przez Boga. To odrzucenie wszystkiego, co sprzeciwia się ludzkiej godności, podważa miłość i ogranicza wolność. Człowiek jest powołany do czystości zgodnie ze swoim stanem życia. Czystość bowiem jest warunkiem i istotną częścią powołania do miłości, do daru z samego siebie.

Czystość zależy od kardynalnej cnoty umiarkowania i jest „[...] integracją płciowości w osobie”⁶⁷. Domaga się ona osiągnięcia panowania nad sobą⁶⁸. Płciowość jest również darem i zadaniem do realizacji w sposób odpowiedzialny, w zależności od etapu rozwoju danego człowieka i sytuacji życiowej, w celu dorastania do pełni człowieczeństwa. Ludzka płciowość służy prokreacji oraz pełni ważne funkcje w relacjach interpersonalnych. Konieczna jest intelektualno-emojonalna akceptacja płciowości jako pozytywnego i wartościowego zadania powierzonego człowiekowi przez naturę, częściowo zaś przez własny wybór⁶⁹.

⁶³ Tamże 2524; JAN PAWEŁ II. *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich* s. 243 nn.; J. KLUSAK. *Wstydlivost' afirmacją człowieka*. W: *Zatroskany o człowieka i świat. Nauczanie etyczno-społeczne Jana Pawła II*. Red. H. Skorowski. Warszawa 2005 s. 103-132.

⁶⁴ KKK 2525.

⁶⁵ Tamże; JAN PAWEŁ II. *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich* s. 250 n.

⁶⁶ KKK 2526.

⁶⁷ Tamże 2395.

⁶⁸ PAWEŁ VI. *Encyklika Humanae vitae* pkt 21.

⁶⁹ CHLEWIŃSKI. *Czystość. Wychowanie* kol. 936.

Wzorem czystości jest Jezus Chrystus.

Dobra nowina Chrystusowa odnawia ustawicznie życie i kulturę upadłego człowieka oraz zwalcza i usuwa błędy i zło, płynące z ciągle grożącego człowiekowi zwodzenia przez grzech. Nieustannie oczyszcza i podnosi obyczaje ludów, skarby i przymioty ducha każdego ludu czy wieku, niejako użyźnia od wewnątrz bogactwami z wysoka, umacnia, uzupełnia i naprawia w Chrystusie⁷⁰.

Czystość winna się opierać na pozytywnej relacji do drugiego człowieka jako osoby ludzkiej wraz z afirmacją jego wartości i autonomii. W wychowaniu do czystości potrzeba humanizacji popędu seksualnego, która winna polegać na przewyżnianiu egocentryzmu i kształtowaniu postawy altruistycznej przez podporządkowywanie potrzeb biologicznych potrzebom i emocjom wyższym⁷¹.

Dążenie do czystości serca obejmuje walkę z pożądliwością cielesną oraz praktykowanie umiarkowania⁷². Niezbędna jest w tym modlitwa oraz praktykowanie czystości, także czystości intencji i spojrzenia⁷³, ponieważ prawdziwa czystość pochodzi z serca człowieka, stąd wartościowaniu w tym zakresie podlegają także myśli i pragnienia (por. Mt 5,28). „Czystość serca domaga się wstydlivosti, która jest cierpliwością, skromnością i dyskrecją. Wstydlivość strzeże intymności osoby”⁷⁴. Wychowanie do czystości jest istotnym elementem kształtowania ludzkiej osobowości w zakresie sfery seksualnej oraz relacji interpersonalnych z tym związanych⁷⁵.

A VOCATION TO THE CHASTITY AS A SEXUAL RIGHT IN THE LIGHT OF THE CATECHISM OF THE CATHOLIC CHURCH

S u m m a r y

The article presents the issue of chastity as a sexual right based upon the contents included in the *Catechism of the Catholic Church*. Chastity is the integrity of man as a human being, as well as the integrity of his gift of himself. The attention was paid to the essential relationship between chastity and human dignity, and therefore with the necessity of moderation

⁷⁰ KDK 58. Cyt. za: KKK 2527.

⁷¹ CHLEWIŃSKI. *Czystość. Wychowanie* kol. 936 n.

⁷² KKK 2530.

⁷³ *Tamże* 2532.

⁷⁴ *Tamże* 2533.

⁷⁵ CHLEWIŃSKI. *Czystość. Wychowanie* kol. 936; ŁUCZAK. *Odpowiedzialność chrześcijańska* s. 237 n.

and self-control, for which permanent effort is essential throughout life. Forms of chastity are different – according to different states of life. Aspiration to achieving the chastity of heart is necessary to development of humanity.

Tłum. Jarosław Sempryk

Słowa kluczowe: czystość, integralność osoby ludzkiej, dar z siebie samego, czystość serca, powołanie do czystości.

Key words: chastity, integrity of the human person, gift of oneself, chastity of heart, vocation to chastity.